

Autor je pod ovim naslovom održao predavanje svećenicima okupljenim na dekanatskom sastanku Trogirskog dekanata u Trogiru 26. studenoga 2014. U njemu ukratko opisuje pripreme i tijek Izvanredne sinode biskupa te glavne inovativne naglaske u Sinodskom izvješću – *Relatio synodi* koje čini smjernice za redovitu Biskupsku sinodu (2015).

Naglasci s Treće izvanredne opće biskupske sinode u Rimu

Priprema i tijek Sinode

Već na početku svojega pontifikata, izabran je 13. ožujku 2013., papa Franjo je najavio održavanje Treće izvanredne sinode biskupa koja će se baviti temom “Pastoralni izazovi obitelji u kontekstu evangelizacije”. Nakon više od trideset godina (*Familiaris consortio* 1981.) ponovno će se na jednoj biskupskoj sinodi raspravljati o važnosti, dostojanstvu i problematici obitelji u kontekstu čitavog niza novih globalizacijskih izazova koji ozbiljno ugrožavaju identitet i jedinstvo obitelji. Želi se ponajprije svjetlom Evanđelja osvijetliti konkretna obiteljska situacija sa svojim današnjim sjenama, izazovima i ugrozama. Zatim se u duhu kršćanske poruke nastoji iznaći pastoralne smjernice koje će ojačati trajnu pastoralnu skrb braka i obitelji te ponuditi stanovita rješenja za brojne slučajeve rastavljenih te civilno ponovno vjenčanih brakova.

Papa Franjo je vrlo brzo prepoznao tu žurnu problematiku kao znak vremena. Tako je u jesen iste godine generalni tajnik sinode nadbiskup (u međuvremenu kardinal) Lorenzo Baldisseri poslao svim Biskupskim konferencijama tzv. Pripremni dokument. Hrvatska biskupska konferencija je primljene materijale prevela na hrvatski te je svim biskupijama dostavila uvodni tekst s upitnikom (sveukupno oko pedesetak pitanja) o stanju braka i obitelji. Spomenuti upitnik smo prosljedili župnicima sa zamolbom da ga ispune. Odgovorilo je između petnaestak i dvadeset posto župnika Splitsko-makarske nadbiskupije. Kao što je bilo i predviđeno, njihove smo odgovore objedinili i dostavili ih predsjedništvu HBK u Zagreb. Tu je na temelju prikupljenih podataka iz raznih hrvatskih (nad)biskupija izrađeno skupno izvješće i krajem mjeseca siječnja 2014. dostavljeno generalnom tajniku Sinode u Rim.

Na temelju prikupljenih odgovora iz opće Crkve tajništvo Izvanredne sinode je napravilo tzv. *Instrumentum laboris*, tj. radni nacrt točaka za raspravu na Sinodi, a potom ih je objavilo u ljeto prošle godine. U sklopu priprema papa Franjo je u veljači pozvao kardinala Waltera Kaspera bivšega predstojnika Papinskog vijeća za kršćansko jedinstvo da kardinalima Rimske kurije održi predavanje te na neki način dadne teološki impuls razmišljanju o problemima obitelji. To je izlaganje u bitnim crtama objavljeno na talijanskom jeziku. Uz

dodatne priloge poslije je tiskano u posebnoj knjižici na njemačkom pod naslovom “Evandjelje obitelji. Govor pred Konzistorijem” (*Das Evangelium von der Familie. Die Rede vor dem Konsistorium*, Herder 2014). Kasper nije želio pročelnicima rimskih dikasterija nametati neka svoja rješenja jer je zadaća ponajprije Izvanredne a potom Redovite sinode biskupa koja će se održati u jesen 2015. da nakon rasprava i promišljanja iznađe stanovite smjernice. On je teološki rasvijetlio problematiku braka i obitelji, istaknuo važnost i uzvišenost obiteljske zajednice, utemeljenost njezinih triju bitnih značajki (jedinstvo, nerazrješivost, otvorenost rađanju života) te na kraju ukazao na neke od mogućih smjerova razmišljanja s obzirom na gorući problem rastavljenih i civilno ponovno vjenčanih brakova. Tko pročitava njegovo izlaganje, uglavnom će se složiti s iznesenim stavovima. Premda je Kasperov istup naišao na veliko odobravanje jer je s jedne strane teološki bio utemeljen i uravnotežen, te s druge strane ukazivao na mogući teološki iskorak u pristupu rastavljenim i civilno ponovno vjenčanim katolicima kojih u nekim zemljama ima i do 30 posto, ipak u razdoblju priprema zasjedanja Izvanredne sinode bilo je pojedinačnih kardinala i teologa koji su kritizirali ta razmišljanja (kardinal Gerhard Müller, pročelnik Kongregacije za nauk vjere, kardinali Raymond Leo Burke, Marc Ouellet, i dr.). Većinsko mišljenje koje se na tragu tih promišljanja poslije očitovao i na Sinodi među biskupima nipošto ne dovodi u pitanje nerazrješivost kršćanski valjano sklopljenog braka nego se zalaže za rješenja koja bi u određenim slučajevima i nakon stanovitog crkveno-pravnog postupka omogućavala civilno ponovno vjenčanim katolicima pristup sakramentu euharistije. Na završnom glasovanju o toj točki jednostavna većina od 104 za i 74 protiv na kraju se izjasnila da se taj prijedlog dalje promišlja.

U Splitsko-makarskoj nadbiskupiji nastojali smo popularizirati temu obiteljskog pastorala u kontekstu evangelizacije i informirati osobito župnike i župne pomoćnike o slijedu sinodalnog procesa. Osobno sam o tome imao kratka predavanja na nekoliko dekanatskih susreta (Omiš, Makarska, te Kliški, Poljički i Kaštelanski dekanat). O problemima pastorala braka i obitelji raspravljali smo na susretu Prezbiterskog vijeća Splitsko-makarske nadbiskupije (18. siječnja 2014) a još više na sjednici Pastoralnog vijeća naše nadbiskupije (11. siječnja 2014). Treći katehetsko-pastoralni kolokvij u Zagrebu (24.-25. veljače 2014) bavio se također jednim dijelom te problematike: “Od potvrde vjere prema inicijaciji u župnu zajednicu”.

Treća izvanredna sinoda biskupa održana je u Rimu od 5. do 19. listopada 2014. Posljednjeg dana Sinode koncilski i postkoncilski papa Pavao VI. proglašen je blaženim. Inače na dvotjednom zasjedanju sudjelovalo je oko dvije stotine sudionika: predsjednici biskupskih

konferencija, pročelnici tijela Rimske kurije, zatim dio otaca koje imenuje papa itd. Svjetovni mediji su na svoj način pratili događanja na Sinodi ističući neke izjave istaknutih sudionika koje su davale dojam da odudaraju od uvriježenog katoličkog pogleda na spomenutu problematiku (s jedne strane kardinal Kasper s druge strane Müller i Burke!). To ne čudi ako se zna način izvješćivanja svjetovnih medija i logika kojom se vode. Njima očito nije stalo do prave istine i cjelovitog informiranja nego više do fokusiranja na posve određena pitanja kojima pristupaju senzacionalistički. Zato trgaju pojedine izjave iz njihova šireg konteksta, donose poluistine i ono što eventualno godi sekularnom duhu, a različita mišljenja prikazuju kao određenu svađu ili raskol među kardinalima.

Treća Izvanredna sinoda kako ju je Papa organizacijski zamislio i programski dao provesti bila je u nekoliko važnih elemenata drukčija o dosadašnjih. Papa Franjo je u sinodalna razmišljanja o pastoralu obitelji htio snažnije uključiti mjesne Crkve pa i same vjernike. Zato su poslani upitnici da se barem jednim dijelom preko njih čuje što vjernici (Božji narod) misli o problemima braka i obitelji. To ja zacijelo na tragu II. vatikanskog sabora koji je naglasio da Crkva nisu samo biskupi i svećenici nego svi krštenici, poštujući pritom službe i zadaće koju pojedinci imaju u Božjem narodu. Druga novost je bila potpuna sloboda govora i rasprave te uzajamno poštivanje i slušanje među sudionicima. Na dosadašnjim sinodama mogli su se iznositi samo pisani interventi, a ovaj put su nastupali bračni parovi sa svojim svjedočenjima te se moglo dodatno raspravljati.

Nakon završetka Treće izvanredne sinode objavljen je dokument *Sinodsko izvješće* (Relatio Synodi). Treća Izvanredna biskupska sinoda “Pastoralni izazove vezani uz obitelj u kontekstu evangelizacije”. I ta je činjenica novost. Dosadašnje sinode su objavljivali samo kratki tekst, a materijale rasprava su dostavljali papi da on iz toga napravi postsinodalni dokument. Ovaj put se poštujući načelo sinodalnosti postupilo drukčije. Objavljeno Sinodsko izvješće koje ima 62 broja, sveukupno petnaestak stranica. Ne radi se o zaključcima i smjernicama nego više o snimanju postojećeg stanja obitelji u Crkvi, zatim o postavljenim pitanjima i problemima koja nas muče, o dijalogu koji se o tome vodio te o sažetku rasprava što će poslužiti kao polazište za daljnje bistrenje i produbljenje nekih od pitanja te za donošenje konkretnih smjernica na sljedećoj Redovitoj biskupskoj sinodi. Pritom je zanimljivo spomenuti da su sinodalni oci glasovali ne samo o cjelini dokumenta kao na prethodnim sinodama nego o svakom broju u tekstu posebno. Radni prijevod Njemačke biskupske konferencije donosi nakon svakog broja omjer glasovanja za i protiv pa se i po tome može vidjeti koja su pitanja i shvaćanja izazvala veće a koja manje slaganje među sudionicima.

Hrvatski prijevod u izdanju IKE donio je te zanimljive podatke s glasovanja tek na kraju pa nam je otežao uvid u dublju problematiku prijepornih pitanja kao i omjere onih koji se ne slažu s tekstem pojedinih brojeva.

Naglasci u tekstu Treće izvanredne sinode

Dokument Sinode je dostupan u radnim prijevodima (dakle ne službenim prijevodima) na raznim jezicima i može se naći na mrežnim stranicama Biskupskih konferencija. Hrvatski tekst je objavila IKA na svom portalu (23. listopada 2014). Podijeljen je na četiri dijela. Na početku je kratak uvodni dio (br. 1-4), zatim Prvi dio (br. 5-11) s naslovom: “Slušanje: Kontekst i izazovi vezani uz obitelj” u kojemu se kratko navode glavne značajke suvremenih društvenih prilika u kojima obitelji žive. Drugi dio usmjerava pogled na poruku spasenja “Pogled na Krista: Evanđelje obitelji” (br. 12-28) da bi nam ona dozvala u pamet dostojanstvo i poziv obitelji u Božjem naumu te istodobno rasvijetlila našu obiteljsku zbilju. Treći dio (br. 29-62) ”Sučeljavanje: Pastoralne perspektive” po opsegu najveći pokušava utvrditi današnje glavne probleme braka i obitelji a zatim u naznakama navodi moguće perspektive u pogledu njihova rješavanja. Teško bi bilo samo nabrojiti različite izazove, pojave i svu složenost današnje obiteljske problematike o kojoj ovaj tekst raspravlja. Budući da dokument služi kao polazište za pastoralne smjernice koje će se tek donijeti, u nastavku ću kratko sažeti prva dva dijela a potom ću se detaljnije osvrnuti na glavna težišta u trećem dijelu ovoga sinodalnog teksta pri čemu ima inovativnih misli koje će zacijelo doživjeti daljnje dorade i produbljenja.

Uvod (1-4)

Biskupska sinoda okupljena oko Pape upućuje svoj poziv svim obiteljima na svijetu s njihovim radostima, teškoćama i nadama. “Posebno osjeća dužnost zahvaliti Gospodinu za velikodušnu vjernost kojom mnoge kršćanske obitelji odgovaraju na svoj poziv i poslanje”(1). Ima dakako i slomljenih te neuspjelih obitelji koje su osamljene i zbog toga trpe.

Usprkos mnogim znakovima krize obitelj je “škola čovječnosti” (GS 52) za kojom se osjeća snažna potreba. Želja za obitelji je i dalje živa osobito među mladima. Crkva, vjerna svome poslanju, bez prestanka i s dubokim uvjerenjem naviješta “evanđelje obitelji” (radosnu vijest o obitelji kako ju je Bog zamislio a Krist otkupio i posvetio). Obitelj ima za Crkvu posebnu važnost i prepoznaje sebe kao nezaobilazni subjekt evangelizacije (obitelj, župna zajednica, svećenik/katehet).

Papa je sazvaio biskupe, sudionike Treće izvanredne sinode, da razmišljaju o pastoralu obitelji kako bi se njihova promišljanja nastavila tijekom cijele naredne godine i produbila na općoj sinodi koja će se održati u listopadu 2015. Sinoda je događaj u kojem se očituje biskupski kolegijalitet cum Petro et sub Petro te ima zadaću da u vjernosti Božjoj objavi osluškuje i razlučuje na dvojak način: da u svjetlu Božje riječi i Kristova lica sagleda konkretne probleme i izazove obitelji.

Rezultati razmišljanja i dijaloga sinodalnih otaca sabrani su u tri dijela: (1) **Sagledavanje stvarnosti današnje obitelji, njezine kompleksnosti, svijetlih strana i sjena;** (2) **Pogled uperen u Krista da bi smo novom svježinom i poletom razmišljali što nam vjera Crkve govori o ljepoti, ulozi i dostojanstvu obitelji;** (3) **Sučeljavanje u svjetlu Gospodina Isusa Krista** kako bismo razabrali kojim putem obnoviti zauzimanje za obitelj utemeljenu na braku između muškarca i žene.

PRVI DIO

Društveno-kulturalni kontekst (5-11)

Ovdje se ocrta stvarnost obitelji u njezinoj složenosti, svijetlim stranama i sjenama, nabrajaju se pozitivne strane današnjeg konteksta (veća sloboda, veća prava žena i djece) ali i veća opasnost pretjeranog individualizma, kriza vjere (samoća kao plod odsutnosti Boga), siromaštvo i nesigurnost, demografska kriza, teškoće u odgoju. Zatim se nabrajaju posebni izazovi u nekim društvima i kulturama: brak u etapama, mješoviti brakovi, praksa zajedničkog življenja prije braka, neprihvatanje institucionalne veze itd. U nastavku se spominju i neke druge značajke današnje situacije: mnogo se djece rađa izvan brakova, broj rastava je u porastu, djeca kao žrtve razdora, diskriminacija i nasilje nad ženama, seksualno zlostavljanje. Unatoč svemu tome valja izgrađivati kreativno darivanje i uzajamnost (afektivnu zrelost) a suprotstavljati se individualizmu, egoizmu, hedonizmu, širenju pornografije, komercijalizaciji tijela, zloupotrebi interneta, prostituciji.

Pastoralni izazov: Crkva osjeća potrebu da u takvim prilikama svim obiteljima uputi riječ nade i smisla. Naviješta istinu da čovjek potječe od Boga te u svjetlu vjere prima odgovore na temeljna pitanja i očekivanja i u pogledu ženidbe. Valja poticati želju za Bogom. Oni koji su doživjeli krah i nalaze se u teškim situacijama, trebaju osjetiti želju da su dio Crkve u kojoj će naći Kristovu istinu i njegovo milosrđe.

DRUGI DIO

Pogled na Krista: Evandjelje obitelji (12-28)

Ako želimo preispitati korake koje činimo na polju suvremenih izazova, valja čvrsto uprti pogled u Isusa Krista i zastati pred njegovim licem. Tada nam se otvaraju novi putovi i neočekivane mogućnosti, veli papa Franjo.

Božja pedagogija i red spasenja odvija se od stvaranja, preko otkupljenja i posvećenja u Isusu Kristu. U toj povijesti spasenja valja uvijek iznova sagledati dostojanstvo i ulogu kršćanskog braka.

Isus u Evandelju potvrđuje nerazrješivost zajednice između muškarca i žene (Mt 19,8: “Što Bog združi, neka čovjek ne rastavlja”). Mojsije je to dopustio zbog tvrdoće njihova srca. Isus pokazuje kako Bog ozdravlja i preobražava otvrdnulo ljudsko srce svojom milošću. Sam Isus, vječna Riječ Božja, utjelovio se u obitelji, živio je u obitelji, svoje prvo čudo čini na svadbi u Kani galilejskoj (Iv). Ženu grješnicu dovodi do pokore i obraćenje: “Idi i ne griješi više.”

Obitelj u Božjem naumu spasenja može se podijeliti u tri etape: (1) Bog je stvorio čovjeka kao muško i žensko i tako postavio čvrsti temelj obitelji (Post 1,27); (2) Dao im je nalog: Rastite, množite se i napunite zemlju (Post 1,28); (3) Zbog toga će čovjek ostaviti oca i majku i prionuti uz svoju ženu. Njih dvoje jesu jedno tijelo (Mk 10,8). To zajedništvo i jedinstvo obitelji u Božjem naumu ugrozio je ljudski grijeh.

Isus je došao da svojom božanskom milošću otkupi i preporodi svakog čovjeka i sve ljudske stvarnosti pa tako i obitelj. Od Krista po Crkvi ženidba i obitelj primaju nužnu milost za svoj život u zajedništvu i za svjedočenje Božje ljubavi. Ženidba je za kršćanina sakrament koji daje sposobnost da se svjedoče bračne i obiteljske vrednote.

Slijedi točka o obitelji u crkvenim dokumentima: Drugi vatikanski sabor, GS 47-52: ovdje se promiče dostojanstva braka i obitelji, obitelj se sagledava kao zajednica života i ljubavi, braneći je od raznih vrsta redukcionizma koji su prisutni u suvremenoj kulturi. Naglašavaju se tri bitne istine: jedinstvo bračnog saveza, nerazrješivost i otvorenost životu.

Zatim se navode drugi papinski dokumenti: *Humanae vitae* Pavla VI. gdje se naglašava duboka veza između ljubavi i rađanja života, *Familiaris consortio* Ivana Pavla II. u kojemu se obitelj definira kao “put Crkve”. Tu je Papa ponudio cjelovit pogled na poziv i ljubav muškarca i žene te izložio temeljne smjernice za pastoral obitelji i za prisutnost obitelji u društvu.

Papa Benedikt XVI. također je produbljavao nauku o obitelji na koju puno svjetlo baca samo ljubav Krista rassetoga (*Deus caritas est, Caritas in veritate*). On veli da brak utemeljen na isključivoj i konačnoj ljubavi postaje slika odnosa Boga s njegovim narodom i obrnuto: način na koji Bog ljubi i postaje mjera ljudske ljubavi.

Papa Franjo u enciklici *Lumen fidei* naglašava da Vjera nije utočište za malodušne već daje širinu. Ona pomaže otkriti veliki poziv, poziv na ljubav i jamči da je ta ljubav pouzdana, da vrijedi predati joj se, jer se njezin temelj nalazi u vjernosti Bogu koji je jači od svake naše krhkosti (53).

Nerazrješivost ženidbe i radost zajedničkog života

Uzajamno darivanje ima svoje korijene u milosti krštenja. Zatim se navode tri bitne značajke bračnih obećanja: potpuno darivanje, međusobna vjernost i otvorenost životu.

Istina i ljepota obitelji i milosrđa prema ranjenim i krhkim obiteljima

Crkva zahvaljuje obiteljima koje u trajnoj vjernosti svjedoče ljepotu i nerazrješivost ženidbe, hrabri ih i naziva obitelj “domaćom Crkvom” (LG 11). Ona je škola života u kojoj se uči trudu i radosti rada, bratskoj ljubavi, plemenitom praštanju. Navodi se divni uzor za sve to u svetoj Nazaretskoj obitelji Isusa, Marije i Josipa.

Crkva kao “sigurna učiteljica i brižna majka” priznaje da za krštenike nema drugog ženidbenog veza osim sakramentalnog, svaki je njegov prekid protiv Božje volje, ali Crkva zna i za slabosti svoje djece.

Što se tiče pastoralnog pristupa osobama koje su sklopile građansku ženidbu, rastaljenim i ponovno civilno oženjenim brakovima te onima koji žive u izvanbračnoj zajednici (neregistriranim), dokument veli da je zadaća Crkve objaviti im Božju pedagogiju milosti i pomagati im da postignu puninu Božjeg nauma u njima.

Crkva trpi i gleda sa zabrinutošću na slabosti i iregularnosti: na nepovjerenje da se supružnici u ženidbi posve predaju jedno drugome, na prekidanje bračnih veza i sklapanje novih, itd. Svi takvi brakovi potrebni su milosrdne i poticajne pastoralne prakse.

Dokument govori o novoj dimenziji današnjega obiteljskog pastoralala koja se sastoji u tome da se posveti pozornost stvarnostima: građanskim ženidbama, tradicionalnim ženidbama i izvanbračnim zajednicama (bez nakana da se uspostavi institucionalna veza). Zadaća Crkve jest da prati sve te oblike u njihovu razvoju prema sakramentu ženidbe. Treba brižno i pažljivo pratiti djecu iz takvih obitelji, koja su ranjena, vraćati im povjerenje i nadu.

TREĆI DIO

Sučeljavanje: pastoralne perspektive (29-62)

Naviještati evanđelje obitelji danas u različitim sredinama (29-3). To je prvi naslov u ovom trećem dijelu. Sudionici sinode zadržali su se na nekim najhitnijim pastoralnim pitanjima u zajedništvu "cum Petro et sub Petro". Konstatira se da je navještaj evanđelja obitelji neodgodiva zadaća za novu evangelizaciju.

Evangelizacija je pak *zadaća čitavog Božjeg naroda* koju svaki ostvaruje prema vlastitoj službi i daru. Često je na sinodi naglašavano da su katoličke obitelji snagom sakramenta ženidbe pozvani biti aktivni subjekti obiteljskog pastoralala. Trebaju se, dakle, snažnije uključiti u evangelizacijske zadaće obitelji.

Zato se od cijele Crkve zahtijeva *zaokret* u načinu na koji vrši svoje poslanje. Ne smije biti neko teorijsko naviještanje odvojeno od stvarnih problema.

Potreban je *zaokret u govoru* (navještaja) kako bi on postao snažan i djelotvoran. U navještaju ljudi trebaju osjetiti da je evanđelje obitelji odgovor na najdublja očekivanja osobe, na njezino dostojanstvo i puno ostvarenje u uzajamnosti i zajedništvu.

Božja riječ je izvor života i duhovnosti za obitelj. U obiteljskom pastoralu članovi domaće Crkve /obitelji trebaju iznutra oblikovati svoje zajedništvo i graditi ga molitvom i čitanjem Sv. pisma u zajednici.

Mnogi su sudionici sinode naglašavali da različite zajednice unutar Crkve imaju veliko bogatstvo pa im valja pristupati na pozitivan način.

Kršćanska ženidba nije puki obred nego je poziv koji se prihvaća i potrebna mu je *prikladna priprava* na putu vjere. Stoga treba osmisliti *oblike praćenja* bračnih parova.

Istaknuta je potreba *korjenite obnove* kršćanske pastoralne prakse da bi mogla odgovoriti pastoralu obitelji u kojoj je više uključena župna zajednica a ne samo svećenik. Spominje se potreba primjerene formacije svećenika i đakona da bi mogli odgovoriti toj zadaći.

Potrebno je raspravljati o kulturnim, društvenim i ekonomskim uvjetovanostima koje onemogućuju autentični obiteljski život.

Voditi zaručnike na putu priprave za ženidbu

S obzirom na složenosti današnjega života treba se oko priprave zaručnika za ženidbu zauzeti cijela kršćanska zajednica i u tome surađivati. Kako? Tako da starije obitelji svjedoče mlađima o važnosti pojedinih kreposti osobito kreposti čistoće.

Pratiti prve godine bračnog života

Prve su godine važno i osjetljivo razdoblje rasta u svijesti i izazovima ženidbe. Zato parove treba pastoralno pratiti. I ovdje je važna prisutnost iskusnih bračnih parova u njihovu svjedočenju ali i suradnja s crkvenim pokretima i novim zajednicama. Pritom je između ostalog osobito potrebno izgrađivati *temeljni stav prihvaćanja dara djece*; ukazivati na važnost *obiteljske duhovnosti, molitve i sudjelovanja na nedjeljnoj euharistiji*; naglašavati redovito sastajanje da bi se promicao rast u duhovnom životu i solidarnost u konkretnim životnim pitanjima.

Pastoralna skrb za osobe koje žive u građanskom braku ili izvanbračnoj zajednici.

U svezi s tim Sinoda preporučuje: da se uspostavi dijalog s osobama koji ne žive kršćanski brak, da se otvore punini ženidbe u kršćanskom smislu. Sinodalni oci primjećuju da u nekim zemljama ima sve više parova koji žive zajedno *ad experimentum* bez sklapanja ikakve ženidbe (zbog općeg mentaliteta, zbog egzistencijalne nesigurnosti, ili ako su siromašni onda se vjenčanje doživljava kao luksuz).

Svim tim situacijama treba prilaziti konstruktivno i pretvarati ih u hod prema puni ženidbe i obitelji u svjetlu evanđelja.

Liječiti ranjene obitelji (rastavljeni, rastavljeni neoženjeni, rastavljeni i ponovno oženjeni, jednoroditeljske obitelji)

Kada ženidbeni drugovi dožive probleme u svojim odnosima, moraju moći računati na pomoć i praćenje Crkve. Pastoral ljubavi i milosrđa usmjeren je prema obnovi osoba i odnosa. Uz prikladnu pomoć i djelovanje milosti mnoge se krize mogu prevladati.

Rastava i razvod braka uvijek jesu rana koja izaziva duboka trpljenja ženidbenim drugovima koji kroz njih prolaze kao i njihovoj djeci. Sinodalni oci zamjećuju hitnost novih pastoralnih putova u takvim situacijama.

Svaku obitelj treba saslušati s poštovanjem i ljubavlju i pratiti vodeći se Isusovim primjerom na putu s učenicima u Emaus. Dakako to je uvijek svojevrsno “umijeće praćenja drugoga”, što svećenici, redovnici i vjernici laici trebaju učiti.

Osobito je nužno pravo razlučivanje za **pastoralno praćenje razvedenih, rastavljenih i ostavljenih**. Patnje i zlostavljanje koje su s tim povezani treba pravo vrednovati. Milost omogućuje hod prema opraštanju pretrpjele patnje. Zato je nužan pastoral pomirenja i prihvatilišta koja treba osnivati. Treba se posvetiti prevladavanju posljedica razvoda na djecu koji su nevine žrtve takvih situacija. Potrebno je pružiti pomoć i posebnu pozornost jednoroditeljskim obiteljima i ženama koje same odgajaju djecu.

Veliki broj otaca ističe važnost pojednostavljenja i **ubrzanja postupaka za dokazivanja ništavnosti braka**; ti bi postupci po mogućnosti trebali biti besplatni. U svezi s tim izneseni su sljedeći prijedlozi: (a) ukidanje drugog priziva za afirmativne presude, mogućnost administrativnog puta pod odgovornošću dijecezanskog biskupa, skraćeni postupak za slučajeve općepoznate ništavnosti. Neki su oci izrazili svoje protivljenje tim prijedlozima jer takva pojednostavljenja ne bi jamčili pouzdan sud. Pema nekim prijedlozima valjalo bi pri utvrđivanju istine o valjanosti veza razmotriti pitanje vjere zaručnika.

Ubrzanje i pojednostavljenje postupka zahtijeva izobrazbu dovoljnog broja djelatnika i savjetnika koji bi stajali na usluzi kod utvrđivanja valjanosti ženidbenog veza što spada u nadležnosti dijecezanskog biskupa.

Rastavljene osobe koje se nisu ponovno ženile i svjedoče bračnu vjernost treba poticati da pristupaju euharistiji i u njoj pronalaze duhovnu okrepu.

Rastavljene i ponovno oženjene treba pomno pratiti s poštovanjem i bez diskriminacije i promicati njihovo sudjelovanje u životu župne zajednice.

S obzirom na mogućnost da rastavljeni i ponovno oženjeni pristupaju sakramentima pokore i euharistije izraženi su sljedeći stavovi: (a) Neki oci zagovaraju sadašnju disciplinu (tko je prekinuo nerazrješivost, ne može pristupati euharistiji). (b) Drugi su se izjasnili za pristupanje takvih euharistijskom stolu, što ne bi vrijedilo općenito za sve slučajeve nego u točno određenim situacijama i pod određenim uvjetima: nepovratni slučajevi, podmirene obveze iz prijašnjeg braka, određeno vrijeme pokore pod odgovornošću dijecezanskog biskupa. To pitanje treba još produbiti (KKC 1735).

Bilo je mišljenja da rastavljene i ponovno oženjene osobe mogu plodonosno pristupiti duhovnoj pričesti. I ovo pitanje treba produbiti.

Pastoralna pozornost prema osobama istospolne orijentacije

Postavilo se pitanje kako se odnositi prema osobama istospolne orijentacije? Ne postoji nikakva osnova za izjednačavanje između istospolnih zajednica i Božjeg nauma o braku i

obitelji. Ipak muškarce i žene s istospolnim orijentacijama treba prihvaćati s poštivanjem te izbjegavati diskriminaciju prema njima.

Prenošenje vjere i izazov denataliteta

Širi se mentalitet koji rađanje djece podvrgava individualnim planovima. Na to nerijetko presudno utječu ekonomski faktori. Crkva zagovara i podupire otvorenost životu. Ljudska ljubav treba bezuvjetnu otvorenost životu da bi živjela u punini. Sinoda naglašava važnost poznavanja prirodnih metoda za odgovorno rađanje. Poseban oblik obiteljskoga apostolata je posvajanje djece (napuštena djeca ili siročad). Treba pomoći bračnim drugovima živim svjedočenjem da rastu u sazrijevanju i sve dubljem međusobnom prihvaćanju jer to jača njihovo zajedništvo.

Izazov odgoja i uloga obitelji u evangelizaciji

Jedan od najvećih izazova današnjih obitelji jest odgoj djece kojeg suvremena kulturna stvarnost i mediji čine vrlo složenim. Roditelji maju pravo slobodno birati koju će vrstu odgoja i obrazovanja pružati svojoj djeci sukladno njihovim uvjerenjima.

Od Crkve se traži da u redovitim i složenim situacijama podupire roditelje, prati djecu i mlade u njihovu odrastanju, poučavajući ih već od kršćanske inicijacije da žive u svjetlu evanđelja.

Zaključak

Razmišljanja koja su ovdje iznesena, veli se u zaključku, plod su dijaloga koji se u slobodi i uzajamnom slušanju vodio na sinodi. Postavljena su pitanja, opisani pogledi. Oni će morati sazrijevati i biti precizirani u mjesnim Crkvama za Opću sinodu u idućoj 2015. godini koja je posvećena pozivu i poslanju obitelji u Crkvi i suvremenom svijetu. Kolegijalni hod biskupa, uključivanje čitavoga Božjeg naroda pod djelovanjem Duha Svetoga promatrajući primjer Svete obitelji vodit će nas u pronalaženju putova istine i milosrđa za sve.

Nediljko A. Ančić

*U međuvremenu (14 siječnja 2015.) objavljen je službeni hrvatski prijevod *Sinodskog izvješća – Relatio Synodi* Treće izvanredne Biskupske sinode (5.-19. listopada 2014). Taj tekst te *Dodatak - Pitanja vezana uz prijem i produbljenje Sinodskog izvješća* (sveukupno 46 pitanja) čine *Smjernice – Linementa* za XIV. Redovitu sinodu biskupa koja će se održati u Rimu (4.-25. listopada 2015.) o temi: *Poziv i poslanje obitelji u Crkvi i suvremenom svijetu*.